

«ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ»

Вінницький Національний Технічний Університет

Анотація

Висвітлено загальні проблеми енергозбереження у сфері охорони здоров'я, зумовлені зношеністю інфраструктури та нестачею системного управління. Окреслено типові організаційні та економічні бар'єри, що гальмують впровадження енергоощадних заходів у медичних закладах. Запропоновано напрями вдосконалення організаційно-економічного механізму управління енергоспоживанням. Акцент зроблено на необхідності комплексного підходу, що об'єднує управлінські рішення, та фінансові інструменти.

Ключові слова: енергозбереження, охорона здоров'я, енергоефективність, управління, організаційно-економічний механізм, медичні заклади.

Abstract

The theses highlight the general issues of energy saving in the healthcare sector, caused by outdated infrastructure and the lack of systematic management. Typical organizational and economic barriers hindering the implementation of energy-efficient measures in medical institutions are outlined. The paper proposes directions for improving the organizational and economic mechanism of energy consumption management. Emphasis is placed on the need for a comprehensive approach that combines managerial decisions and financial instruments.

Keywords: energy saving, healthcare, energy efficiency, management, organizational and economic mechanism, medical institutions

Вступ

Сучасні умови функціонування системи охорони здоров'я вимагають оптимізації витрат і ефективного використання ресурсів. Одним із ключових напрямів є забезпечення енергоефективності закладів медичного профілю. Високі енергетичні витрати, зношена інфраструктура та обмежене фінансування зумовлюють необхідність пошуку нових організаційно-економічних підходів до управління енергозбереженням.

Основні проблеми у сфері енергозбереження в медицині

На сьогодні більшість лікувально-профілактичних закладів України експлуатуються з перевищеним рівнем споживання енергоресурсів. Це обумовлено: застарілим станом будівель і комунікацій; відсутністю системного підходу до енергоменеджменту; недостатньою підготовкою управлінського персоналу; обмеженими інвестиційними можливостями; низьким рівнем мотивації працівників до енергоощадної поведінки.

Організаційні підходи до вирішення проблем

Проблема неефективного використання енергоресурсів у закладах охорони здоров'я значною мірою зумовлена відсутністю чіткого та системного організаційного підходу до управління енергозбереженням. У більшості випадків відповідальність за енергоефективність розподіляється між технічним персоналом або адміністрацією без спеціалізованої підготовки, що унеможливорює комплексне планування та реалізацію енергозберігаючих заходів.

Один із ключових напрямів удосконалення ситуації – це створення чіткої організаційної структури енергоменеджменту у межах кожного медичного закладу [5]. Це передбачає призначення відповідальної особи або формування енергетичної комісії, до складу якої можуть входити представники адміністрації, інженерно-технічної служби та бухгалтерії. Основним завданням такої структури має стати не лише моніторинг споживання ресурсів, а й стратегічне планування заходів з підвищення енергоефективності.

Не менш важливо впровадити систему обліку та моніторингу енергоспоживання. Йдеться як про технічні засоби (лічильники, системи автоматизованого збору даних), так і про управлінські процеси – регулярну звітність, аналіз динаміки споживання, порівняння з нормативними показниками. Такий підхід дозволяє виявляти нераціональні витрати та оперативно реагувати на відхилення.

Ще одним ефективним інструментом є розробка індивідуальних програм енергозбереження, що враховують особливості конкретного закладу – площу, технічний стан, профіль діяльності. Такі програми повинні бути офіційно затверджені та інтегровані у загальний план розвитку закладу.

Крім того, необхідно підвищувати обізнаність персоналу щодо важливості енергозбереження. Проведення внутрішніх тренінгів, інструктажів, створення мотиваційної системи (наприклад, преміювання за досягнуту економію) сприяє формуванню енергетично відповідальної культури в колективі.

У підсумку, організаційні заходи не потребують надмірних інвестицій, але їхня ефективність напряму залежить від системності, послідовності та управлінської волі до змін.

Економічні інструменти стимулювання енергозбереження

Фінансово-економічний аспект енергозбереження відіграє ключову роль у процесі впровадження енергоощадних технологій у закладах охорони здоров'я. Навіть за наявності організаційної готовності, практична реалізація заходів з підвищення енергоефективності часто гальмується через відсутність відповідних економічних стимулів або доступу до ресурсів. У зв'язку з цим виникає потреба у впровадженні та розвитку гнучкого комплексу економічних інструментів, які б дозволили медичним установам здійснювати модернізацію без шкоди для основної діяльності [4].

Одним із найперспективніших механізмів є енергосервісні контракти (ЕСКО) [1], які передбачають залучення зовнішніх інвесторів для реалізації енергозберігаючих заходів з подальшим поверненням вкладених коштів за рахунок досягнутої економії. Такий підхід дозволяє уникнути значних початкових витрат з боку медичного закладу та мінімізує ризики невдачі, адже підрядник зацікавлений у досягненні реальних результатів.

Іншим важливим інструментом є система багатоканального фінансування [2], яка передбачає залучення коштів з різних джерел: державного та місцевого бюджетів, міжнародних донорських програм, грантів, кредитів від екологічних фондів тощо. Завдяки комбінуванню фінансових потоків можливо реалізовувати більш масштабні проекти з довготривалим ефектом.

Також доцільним є впровадження систем внутрішньої мотивації персоналу. Наприклад, частина зекономлених коштів може спрямовуватись на преміювання працівників або поліпшення умов праці. Такий підхід формує відчуття спільної відповідальності за раціональне використання ресурсів [3].

Важливу роль відіграє і планування витрат на основі енергетичних аудитів та паспортів, що дає змогу обґрунтовано включати інвестиції в енергозбереження до фінансових планів установ. Це забезпечує прогнозованість витрат, підвищує довіру фінансових партнерів і полегшує отримання зовнішнього фінансування [5].

На завершення варто зазначити, що економічні інструменти не можуть бути ефективними без чіткої нормативно-правової бази та підтримки з боку органів державної влади. Державне стимулювання – у вигляді пільг, субсидій, податкових преференцій – має стати ключовим елементом політики у сфері енергоефективності, особливо в бюджетних галузях, таких як охорона здоров'я.

Висновки

Ефективне управління енергозбереженням у закладах охорони здоров'я дозволяє зменшити витрати та підвищити якість медичних послуг. Для цього необхідно впроваджувати сучасні організаційно-економічні механізми, підтримувані державою і реалізовані на рівні кожного закладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Механізм енергосервісу (ЕСКО): інвестиції в енергоефективність об'єктів соціальної сфери [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1026/102520/files/%D0%95%D0%A1%D0%9A%D0%9E%20.pdf>
2. Биба В.В. Особливості фінансування енергозберігаючих заходів: співпраця з ЄС. ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО. 2018. №14. С. 69-75.
3. Ткач М.Є. Прагматика ефективності системи енергоменеджменту суб'єктів господарювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4989/4936>
4. Касьянова Н. В. Впровадження стратегії енергозбереження на промислових підприємствах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5916>
5. Джеджула В. В., Спіфанова І. Ю., Шевчук Д. Г. Сутність та складові організаційно-економічного механізму управління енергозбереженням закладів охорони здоров'я. Innovation and Sustainability. 2024. № 3. С. 6-11.

Шевчук Дмитро Григорович – аспірант другого року навчання, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: shvchukdmt@gmail.com

Науковий керівник: **Джеджула В'ячеслав Васильович** – д-р екон. наук, професор, професор кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Shevchuk Dmytro H. - PhD student, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: shvchukdmt@gmail.com

Supervisor: **Dzhedzhula Viacheslav V.** – Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia